

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук

МАУП

Кафедра медичної і клінічної психології

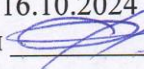

Я.М. Раєвська

2024 р.

Схвалено на засіданні кафедри медичної і клінічної психології

Протокол №3 від 16.10.2024 р.

Завідувач кафедри І. С. Клименко

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Медико-психологічна допомога в загальній практиці/сімейній медицині,
при захворюваннях внутрішніх органів

спеціальності: 225 Медична психологія
(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня другий (магістерський)
(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми: 225 Медична психологія
(шифр і назва освітньої програми)

спеціалізації: Медична психологія
(за наявності) (назва спеціалізації)

Київ МАУП 2024

Розробник (-и) робочої програми навчальної дисципліни:

Ткаченко Олександра Геннадіївна, викладач кафедри медичної і клінічної психології

Робочу навчальну програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри медичної і клінічної психології
Протокол №3 від 16.10.2024 р.

Завідувач кафедри _____ І. С. Клименко
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом (керівником) освітньої програми
225 Медична психологія
(назва освітньої програми)

16.10.2024 р.

Керівник (гарант) освітньої програми _____
(підпис)

Робочу програму перевірено

____.____.20__ р.

Заступник директора _____ Т.В. Нич
(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол №__

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	
Кількість кредитів - 3	Галузь знань – 22 ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я	Обов'язкова	
Модулів - 3	Спеціальність – 225 МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ	Рік підготовки	
		6-й	
Змістових модулів - 6		Семестр	
		11-й	
Загальна кількість кредитів/годин - 3/90		Лекції (год.)	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 3-4 год.; самостійної роботи студента – 2-3 год.	Освітній рівень - МАГІСТР	Практичні(год.)	
		Самостійна робота(год.)	
		Всього	
		Вид контролю	

	Екзамен	4
--	---------	---

2. МЕТА, ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

2.1. Мета викладання компетентностями різного навчальної напрямлення дисципліни: для досягнення оволодіти кінцевих результатів навчання

Згідно освітньо-професійної програми «Медична психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 Охорона здоров'я, спеціальності 225 Медична психологія, дисципліна «Медико-психологічна допомога в загальній практиці/сімейній медицині, при захворюваннях внутрішніх органів» забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних компетентностей та програмних результатів навчання.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Медико-психологічна допомога в загальній практиці/сімейній медицині, при захворюваннях внутрішніх органів» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 12. Фізіологія .

ОК 26. Медична психологія.

ОК 37. Психіатрія, наркологія.

2.2. Очікувані результати: оволодіння компетентностями різного спрямування для досягнення кінцевих результатів навчання згідно програми 225 "Медична психологія"

2.2.1. Інтегральна компетентність:

здатність розв'язувати складні задачі і проблеми медичної психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій характеризується невизначеністю умов і вимог.

2.2.2. Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 8. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК 9. Здатність працювати в команді.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК 12. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2.2.3. Спеціальні фахові (предметні) компетентності:

СК 1. Здатність до збирання та критичного опрацювання, аналізу та узагальнення медичної та психологічної інформації з різних джерел.

СК 2. Здатність до узагальнення інформації щодо суб'єктивних і об'єктивних проявів психологічних проблем, субклінічних хворобливих станів та захворювань.

СК 3. Здатність до формулювання повного функціонального діагнозу та/або діагностичного формулювання в т.ч. реєстр-синдрому з урахуванням оцінки фізичного, психічного розвитку,

клінічного діагнозу та диференційної діагностики.

5

СК 4. Здатність до вибору оптимальних методів та проведення клінічної / психологічної діагностики пацієнта.

СК 5. Здатність до оцінювання результатів діагностики, лабораторних та інструментальних досліджень, проведення психологічного дослідження, аналізу, систематизації, оцінювання психометричних та психодіагностичних методик, формулювання аргументованих висновків та рекомендацій.

СК 6. Здатність до планування, організації та здійснення психологічного дослідження, використання валідного і надійного психодіагностичного інструментарію, аналізування та систематизації отриманих результатів, формулювання аргументованих висновків та рекомендацій

СК 7. Здатність до визначення обсягу, порядку та характеру заходів надання медико-психологічної допомоги, з урахуванням вікових, гендерних, культуральних, особистісних та інших індивідуальних особливостей пацієнтів.

СК 9. Здатність до використання науково верифікованих методів та технік, використання моно- і комбінованих схем комплексного лікування із застосуванням елементів доказових методів психотерапії.

СК 10. Здатність до надання психологічної допомоги особам різного віку, неспроможним справитися з несприятливими умовами, що склалися в їхньому житті.

СК 14. Здатність до здійснення психоосвітньої роботи серед населення та медичних працівників.

РН 3. Визначати попередній клінічний / психологічний / патопсихологічний діагноз, функціональний стан, здійснювати диференційну діагностику у відповідності до сучасних класифікаторів захворювань.

РН 4. Застосовувати основні форми і методи психокорекції та психотерапії..

РН 5. Відшуковувати необхідну інформацію в професійній та науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати цю інформацію, застосовувати її для вдосконалення професійної практики.

РН 6. Проводити обстеження та/або патопсихологічну діагностику з метою прогнозування результатів надання допомоги.

РН 7. Планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження, спрямовані на отримання нових знань та/або створення нових технологій у сфері медичної психології

РН 8. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для обговорення професійної діяльності, результатів досліджень та проєктів у сфері медичної психології.

РН 9. Розробляти та реалізовувати наукові і прикладні проєкти у сфері медичної психології, та дотичні до неї міждисциплінарні проєкти з урахуванням наукових, економічних, правових, етичних та соціальних аспектів.

РН 10. Приймати ефективні рішення, в тому числі в умовах невизначеності.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ І

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1. Основи психотерапевтичних практик. Методи психотерапевтичного впливу. Техніки проведення психотерапевтичних інтервенцій.

Сучасні підходи до психотерапевтичної практики. Роль психотерапії у діагностичному, лікувальному та реабілітаційному процесах. Області застосування психотерапії. Можливості психологічного тестування. Методики дослідження особистості пацієнта. Зміст проєктивних психотерапевтичних методик.

Тема 2. Глибинна психологія та психотерапія; психосоматичний напрям.

Психотерапія як галузь медичної психології та загальної медицини. Принципи психотерапії.

Тема 3. Мозок, психіка та тілесні недуги. Свідомість та несвідоме. Сугестія в стані притомності. Особистість і хвороба.

Нейропсихологічні аспекти функціонування мозку. Топографія функціональних областей. Нейротрансмітерні системи. Нейрокогнітивні захворювання і мозок.

Функції кори головного мозку. Етіологія, патогенез, клінічні прояви нейрокогнітивних захворювань. Методи виявлення нейрокогнітивних захворювань. Основні принципи лікування нейрокогнітивних захворювань.

Тема 4. Раціональна психотерапія в кабінеті сімейного лікаря. Психотерапія директивна (Ж.Дежеріна) та недирективна (С.Роджерса).

Тема 5. Тілесно-орієнтована терапія (В.Райх). Метод структурної інтеграції (рольфінг).

Тема 6. Сімейна психотерапія. Методика «ієрархії належності» Берта Хеллінгера.

Тема 7. Психотерапія дитячого і підліткового віку (ігротерапія Леві).

Особливості дитячої поведінки та особистості являє собою серйозну соціальну проблему, оскільки у вираженій формі може мати такі негативні наслідки, як втрата працездатності, конфлікти з оточуючими, вчинення злочинів. Крім того, це найбільш поширений вид девіації, так чи інакше зачіпає будь-яку сім'ю.

Підходи до виділення поведінкової норми, патології та девіації: соціальний, психологічний, психіатричний, етнокультурний, віковий, тендерний, професійний, феноменологічний. Девіантна, деліквентна та адиктивна поведінка. Зміст понять, специфічні ознаки та відмінності. Загальна характеристика видів адиктивної поведінки.

Тема 8. Дихальна релаксація; корекція респіраторного циклу. Тактильно - комунікативні техніки.

Клінічні риси обсесивно-компульсивного порушення, розладів харчової поведінки, соматоформних, дисоціативних розладів та порушень особистості.

Співвідношення факторів схильності і факторів середовища в генезі неврозів. Класифікація неврозів. Форми неврастенії а) гіперстенічна, б) гіпостенічна.

Психосоматичний підхід в медичній психології та медицині. Психосоматичний підхід як принцип лікувальної діяльності. Біопсихосоціальна концепція хвороби. Теорії психосоматичних взаємовідношень: психоаналітична, нейрогуморальна, фізіологічна, кортико - вісцеральна. Поняття адаптації та дезадаптації. Класифікація розладів розладів та особистості. Принципи профілактики синдрому професійного вигорання.

Тема 9. Психотерапія та психофармакологія. Основи самопсихотерапії; аутогенне тренування. Психоосвіта.

Принципи колегіальної співпраці в рамках професійних відносин. Роль лікаря в профілактиці негативних нозопсихологічних впливів медперсоналу на перебіг захворювання.

Психокорекція. Психологічна комунікація у кризових періодах та психологічні

особливості надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях. Адаптація та компенсація. 7

Психотерапія як галузь медичної психології та медицини. Основні сучасні методи психотерапії. Принципи психотерапії. Непряма психотерапія, плацебо.

Методи та техніки проведення раціонального переконання, сугестії у стані бадьорості (навіювання), ауторелаксації. Показання та протипоказання для проведення гіпносугестії, індивідуальної та групової раціональної психотерапії, методів психоаналітичної та психодинамічної психотерапії, аутопсихотерапії (аутотренінг та медитативні техніки), гештальт - терапії, нейро-лінгвістичного програмування, арт- терапії. Психотерапія в роботі лікаря загальної практики. Психотерапевтична корекція відношення до хвороби. Особливості психотерапії та соціально-психологічної реабілітації хворих з різними патологіями.

Тема 10. Підсумковий модульний контроль.

1.1. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Форма навчання: денна			
	Ус ь ого	у тому числі		
		ле к ції	пр а кт и чні	сам о стій на роб ота
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1				
Тема 1. Основи психотерапевтичних практик. Методи психотерапевтичного впливу. Техніки проведення психотерапевтичних інтервенцій.	10		4	6
Тема 2. Глибинна психологія та психотерапія; психосоматичний напрям	10		4	6
Тема 3. Мозок, психіка та тілесні недуги.Свідомість та несвідоме. Сугестія в стані притомності. Особистість і хвороба.	10		4	6
Тема 4. Раціональна психотерапія в кабінеті сімейного лікаря. Психотерапія директивна (Ж.Дежеріна) та недирективна (С.Роджерса).	10		4	6
Тема 5. Тілесно-орієнтована терапія (В.Райх). Метод структурної Інтеграції (рольфінг).	10		4	6
Тема 6. Сімейна психотерапія. Методика «ієрархії належності» Берта Хеллінгера	8		2	6
Тема 7. Психотерапія дитячого і підліткового віку (ігротерапія Леві).	8		2	6
Тема 8. Дихальна релаксація; корекція респіраторного циклу. Тактильно - комунікативні техніки.	8		2	6
Тема 9. Психотерапія та психофармакологія. Основи самопсихотерапії;а утогенне тренування. Психоосвіта.	8		2	6
Тема 10. Підсумковий модульний контроль.	8		2	6
Разом	90		30	60

1.2. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Основи психотерапевтичних практик. Методи психотерапевтичного впливу. Техніки проведення психотерапевтичних інтервенцій.	4	
2	Тема 2. Глибинна психологія та психотерапія; психосоматичний напрям	4	
3	Тема 3. Мозок, психіка та тілесні недуги. Свідомість та несвідоме. Сугестія в стані притомності. Особистість і хвороба.	4	
4	Тема 4. Раціональна психотерапія в кабінеті сімейного лікаря. Психотерапія директивна (Ж.Дежеріна) та недирективна (С.Роджерса).	4	
5	Тема 5. Тілесно-орієнтована терапія (В.Райх). Метод структурної Інтеграції (рольфінг).	4	
6	Тема 6. Сімейна психотерапія. Методика «ієрархії належності»Берта Хеллінгера	2	
7	Тема 7. Психотерапія дитячого і підліткового віку (ігротерапія Леві).	2	
8	Тема 8. Дихальна релаксація; корекція респіраторного циклу. Тактильно - комунікативні техніки.	2	
9	Тема 9. Психотерапія та психофармакологія. Основи самопсихотерапії;а утогенне тренування. Психоосвіта.	2	
10	Тема 10. Підсумковий модульний контроль.	2	
	РАЗОМ	30	

5. Контроль навчальних досягнень

5.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1	
		Кількість одиниць	Максимальна к-сть балів
Відвідування лекцій	1	2	2
Відвідування семінарських занять	1	-	-
Відвідування практичних занять	1	2	2
Відвідування лабораторних занять	1	-	-
Робота на семінарському занятті	10	-	-
Робота на практичному занятті	10	3	30
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25
Виконання модульної роботи	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	1	30
Разом			115
Максимальна кількість балів	530		
530:100=5,30. Студент набрав Х балів; Розрахунок: Х: 5,30= загальна кількість балів			

1.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Наукові основи психотерапії.	2	
2.	Клінічні основи психотерапії.	2	
3.	Фізіологічні основи психотерапії.	2	
4.	Психологічні основи психотерапії.	2	
5.	Основні сучасні напрями в психотерапії.	2	
6.	Альтернативна психотерапія.	2	
7.	Взаємовідношення лікаря та хворого в психотерапевтичному процесі.	2	
8.	Оцінка ефективності психотерапії.	2	
9.	Механізми лікувальної дії психіотерапії.	2	
10.	Динамічний напрям в психотерапії.	4	
11.	Когнітивно-поведінковий напрям в психотерапії.	2	

12.	Екзистенціально-гуманістичний напрям в сучасній психотерапії.	2	
13.	Індивідуальна психотерапія.	2	
14.	Сімейна психотерапія.	2	
15.	Групова психотерапія.	2	
16.	Сугестивна психотерапія.	2	
17.	Арттерапія.	2	
18.	Трансактний аналіз.	2	
19.	Кризова психотерапія.	2	
20.	Термінальна психотерапія.	2	
21.	Інтегративні тенденції в психотерапії.	2	
22.	Психотерапія в неврології.	2	
23.	Психотерапія в соматичній медицині.	2	
24.	Психотерапія в хірургії.	2	
25.	Психотерапія в умовах надмірних стресових навантажень.	2	
26.	Психотерапія в умовах бойових дій та окупації.	2	
27.	Психотерапія дітей та підлітків.	2	
28.	Психотерапія в геронтології.	2	
29.	Транскультуральний підхід в психотерапії.	2	
30.	Роль психотерапевта в системі надання планової та невідкладної медичної допомоги.	2	
	РАЗОМ	60	

5.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль здійснюється у вигляді тестування. Студентам пропонуються тестові завдання у кількості 25 питань.

Види тестових завдань:

- Із вибором однієї правильної відповіді;
- На встановлення відповідності запропонованих наборів тверджень;
- Завдання на розпізнавання та відтворення правильної відповіді по пам'яті;
- Завдання на відтворення правильної відповіді (формулювань понять) по пам'яті;
- Завдання відкритого типу, що передбачає розгорнуту відповідь.

Критерії оцінювання:

- виконання тестових завдань - максимум 25 балів.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІНДЗ

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання ІНЗД прилюдним захистом навчального проекту. Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Загальна психологія» - це вид науково-дослідної роботи студента, форма самостійного вивчення актуальних проблем, переданих начальною програмою курсу.

ІНДЗ - початковий етап науково-педагогічного дослідження, воно обов'язково має містити результати власного пошуку і висновків, відображати певний рівень навчальної компетентності студента щодо вирішення поставлених завдань.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних і семінарських занять та охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Орієнтовна структура ІНДЗ - навчально-педагогічного дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

Критерії оцінювання ІНДЗ (навчально-педагогічного дослідження у вигляді есе)

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна оцінка (у балах)
1	Формулювання мети і завдань роботи	3
2	Складання плану, чіткості послідовності викладу матеріалу	5
3	Обґрунтоване розкриття проблеми, аналіз різних інформаційних джерел (наукових видань, навчальної літератури, періодичних видань, матеріалів мережі Internet), критична та незалежна оцінка різноманітних точок зору, позицій, аргументів	12
4	Зв'язок з реальною практикою, аналіз діяльності окремих організацій, конкретних проблемних ситуацій	4
5	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання поставлених завдань, творчий підхід до виконання ІНДЗ	4
6	Якість оформлення роботи	1

2. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Основи загальної і медичної психології, психологічного здоров'я та міжособового спілкування [Текст] : підручник для студентів мед. училищ, коледжів, академій та інститутів медсестринства / І. Я. Губенко, О. С. Карнацька, О. Т. Шевченко. - 3 - е видання, переробл. і доповн. - К. : ВСВ"Медицина", 2020. - 312 с.
2. Медична психологія [Текст] : підручник для студ. мед. вищ. навч. закл. Т1. : Загальна медична психологія / за ред Г.Я.Пилягіної [Пилягіна Г.Я., Хаустова О.О., Чабан О.С., Аймедов К.В., Асєєва Ю.О.]. - Вінниця : Нова Книга, 2020. - 288 с.
3. Матеріали для підготовки до практичного заняття на WEB-сторінці кафедри:
4. <https://e-learn.uzhnu.edu.ua/course/view.php?id=4456>
5. Лекції

Допоміжна література

1. Матвієць Л.Г. Важливі підходи до налагодження комунікацій між лікарем і пацієнтом із залежністю від психоактивних речовин [Текст] / Л.Г. Матвієць// Сімейна медицина.- 2019.- No 5-6.- С.14-17
2. Свінціцький А.С. Взаєморозуміння між лікарем і пацієнтом як запорука ефективності здійснюваного лікування [Текст] / А.С. Свінціцький/ Практикуючий лікар.- 2019.- No4.- С.61-65.
3. Психотерапія з психокорекційною роботою. Навчально-методичний посібник. / Автор-упорядник Михальченко Н.В. - Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2018.- 236 с.
4. Мушкевич М. І. Основи психотерапії : навч. посіб / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. – Вид. 3-тє. – Луцьк : Вежа-Друк, 2017. – 420 с.
5. USMLE Step 1 Lecture Notes: Behavioral Science and Social Science – 2018 by Kaplan Medical .
6. Основи медичної психології [Текст] : навч.-метод. посіб. для студентів вищ. мед. навч. закл. IV рівнів акредитації та лікарів-інтернів / В. М. Ждан [та ін.]. - Полтава : АСМІ, 2014. - 254, [3] с. - Бібліогр.: с. 249-250. - 300 экз. - ISBN 978-966-182-292-3
7. Діагностика, терапія та профілактика медико-психологічних наслідків бойових дій в сучасних умовах (методичні рекомендації) / [П. В. Волошин, Н. О. Марута, Л. Ф. Шестопалова та ін.] – Харків, 2014. –79 с.
8. Філоненко М.М. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря. - Київ: Центр учбової літератури, 2015. — 334 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Сервер дистанційного навчання ДВНЗ «УжНУ» - <https://e-learn.uzhnu.edu.ua>
2. Пошукова система Національної бібліотеки імені В.І.Вернадського. – Режим доступу до електронних ресурсів - <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Пошукова системи Інтернет- Режим доступу до електронних ресурсів: <http://www.google.com.ua/>.
4. <https://pidruchniki.com/1584072037180/psihologiya/psihologiya>.